

a jövőben is élni
délszláv szerelmes versek

Kenyeres Kovács Márta, a zeneileg is jó felkészültségű író és műfordító ezúttal azzal az elhatározással nyúlt tollához, hogy a kiemelkedő jugoszláv költők *szerelmes verseiből* állítson össze egy kis kötetet. Ez a dicséretes szándék — úgy tetszik — a női lélekhez közel áll; az átélés, a finom, alig sejthető mozzanatok megelégedése és a műfordításokon keresztül való átvetítése a verssorokban érzelmesen érvényesül. Ez a kivételes erénye ennek a válogatásnak és jelentős részben a találó, szerencsés átültetésnek.

Hogy komoly műgonddal végezte munkáját, azt az is meggyőzően érzékelteti az olvasóval, hogy a szerbhórvát nyelven mélyen zengő strófák magyar hangzókra való átkomponálása sem távolodott el az eredetitől. Az átköltés helyett a fegyelmet követelő műfordítás nehezebb útját választotta. A páros rímekre való törekvés a legtöbb esetben a költemény ritmusát megőrzi és igazi élményt jelent azok számára, akik szeretik a poézist.

A kis gyűjteményt finoman átfogja Jure Kaštelan remek versének a címe: *A jövőben is élni.*

A műfordítás, a jugoszláv költők lírája felé fordulás ilyen válogatásban szinte hívja az olvasót. Mindegyik vers az olvasóban éled újjá, s jelentésében a költő lelkének halk rezzenése nyomán rokonszenvet ébreszt.

ÉLETJEL KÖNYVEK 21.

Válogatta és fordította
KENYERES KOVÁCS MÁRTA

A JÖVŐBEN IS ÉLNI

Szerelmes versek a XX. század délszláv költészetéből

Életjel

1980

OTON ŽUPANČIČ

Eljöttél...

Eljöttél... így jön az arany színű felhő
az alkony égére:
s éppen csak hogy megtorpan a vándor,
éppen csak hogy elkápráztat szeme a csodától,
az éj sötétje már be is burkolta leplébe.

Eljöttél... mint dal a távolból
a csendes ligetbe:
megáll a vándor... csend van... a csodálkozó lombok
közt a dal visszhangja suttog,
míg el nem hal az erdőben pihegve.

Eljöttél... és láttam szemedet
és hallottam a dalt —
elmentél... a vándor a szemét lezárja,
az arany színű felhőt álmában látja,
s álmában zeng dalod, az örök fiatal.

IGO GRUDEN

Álmodozás

Minden reggel, minden este nézem
a parti fákat és virágokat;
mellettük zúg szilajon a folyó,
s visszhangja a hullámok közt marad.
Így élsz te is bennem és lelkemben
a te képed soha ki nem hunyhat:
temelleted folyik az életem,
s te visszhangzol az én álmaimban.

DESANKA MAKSIMOVIĆ

Szerelem

Éntölem őhózzá csak szivárványhíd vezet.
Éntölem őhózzá csak a hold taván át lehet.
Éntölem őhózzá csak a madár ezüstös, meredek ösvényein.
Az emberjárta hidak, folyamok és utak csupán körülölelik
Őt, a világtól fénnel határolt tüzes Napszigetet.

Végzet

Tavasszal, tavasszal, ha a füzek zöldek
és kék ég alatt úsznak a patakok,
és ködök üllatoznak még a virágban,
a kinyílt rózsának a tavaszában
megszerettem egy rejtett üllatot.

Májusban, májusban, amikor fölém hajoltak
a tündérek, mind-mind bolondoztak,
s nem mentették meg a szívemet.
Tavasszal, tavasszal szerettem meg
a hangokban az árnyalt színeket.

Tavasszal, tavasszal, így rendeltetett,
csodálkoznak szívemen az emberek,
és szomjúságán, amit nem értenek.
Ó, sajnálom a fiút, aki engem
tavasszal megszeret.

Előérzet

Ismentelek, mikor a hó olvadt,
olvadt, és lágy szellőt hozott
a közelgő tavasz, mellyel lelkem egybeolvadt,
egybeolvadt, és szomjasan szívtam az üllatot.

Gyengéden néztem a havon a léptedet,
a léptedet a fehér havon,
s éreztem, hogy egyszer majd szeretlek,
szeretlek nagyon.

Ismertelek a fényes nappalokon,
nappalokon, üde kábulatban.
És úgy tűnt, hogy már régóta tudom,
tudom, hogy vagy, mikor megmutattak.
Gyengéden méztem a havon a léptedet,
a léptedet a fehér havon,
s éreztem, hogy egyszer majd szeretlek,
szeretlek nagyon.

Ismertelek, mikor a jég olvadt,
olvadt, és ébredt a tavasz lehelete,
mikor a nap hol piros, hol sápadt,
boldogság és bánat ötvözete.
Gyengéden méztem a havon a léptedet,
a léptedet a fehér havon,
s éreztem, hogy egyszer majd szeretlek,
szeretlek nagyon.

Félelem

Ne közeledj hozzám! Csak távolról
akarom szeretni s kívánni szemedet.
Mert a boldogság csak addig szép, míg várod,
míg nem ad magából mást, csak jelzéseket.

Ne közeledj hozzám! Több szépséget
nyújt e várakozó, édes félelem.
Minden sokkal szebb, amíg csak keresed,
míg más nincsen róla, csak pusztá sejtetem.

Ne közeledj hozzám! Minek is, és miért?
Csak távolról bocsát a csillag fényeket.
Csak távolról tudunk rajongni mindenért.
Ne közelítsd hozzám a te két szemedet.

Boldogság

Az időt én már nem órával mérem,
sem a Napnak forró járásával;
éj van, ha szemei tőlem eltávoznak,
s nappal, hogyha hozzám újra visszatérnek.

Az örömet nem nevetéssel mérem,
sem a vággyal, hogy kinél erősebb;
örülök, ha együtt bánkódunk a csöndben,
s ha szívünk együtt ver a sírás ütemében.

Nem bánom már, ha az élet vizén
elviszi az ár zöld leveleimet;
múljon az ifjúság és múljon el minden:
megbűvölten állt ő ide mellém.

Halkan szólj

Halkan szólj. Ma éjjel éberek a fák és sajnálnám, ha hallanák,
hogy az élet rövid és nem vidám.

Halkan szólj. Ma éjjel közelünkben dalol a madár és
sajnálnám, ha hallaná a könnyet valakinek a hangján.

Halkan szólj. Ma éjjel szöcskék szeretkeznek a közeli réten
boldogan és sajnálnám, ha hallanák,
hogy valakinek a szívében a szerelem bánatos.

Halkan szólj. Ma éjjel végtelenül vékony az ég és sajnálnám,
ha hallanának minket a csillagok és miattunk
elszomorodnának.

Elválás után

I.

Most mondd meg, mikor már elmúlt minden:
fájó órák, kedves napok, szépek;
mikor a régi fájdalom már az új nevet;
és lelkemben már szavadtól sem félek —

mondd, fájt-e neked
az én bánatom,
amikor én téged
szerettelek nagyon?

Most mondd meg, mikor már nem szeretsz,
s a régit gúnyolja az új boldogságod;
s az elmúlt szép napokra a lelked
csak akkor emlékszik, ha arcomat látod —

mondd, fájt-e neked
az én jókedvem
most, mikor én téged
már nem szeretlek?

II.

Valamikor jó és fiatal voltam,
hiszékeny és reménnyel teli,
valamikor rég;
te akkor nekem sokat, végtelen sokat
tudtál egy-két szóval mondani,
akkor még.

Napjaim akkor még mind nyugodtan teltek,
te voltál első szerelme
szívemnek,
és minden nyomot hagyott, amit mondtál nekem,
néha zordan, néha kedvesen,
a lelkemben.

Szívem ütései most már csendesebbek:
többet tudok és kevésbé szeretlek,
mint egykor rég;
most már nem mondhatnál nekem egy-két szóval
olyan sokat, olyan nagyon sokat,
mint akkor még.

És ha hozzám te ma újra közelednél,
s azokkal a régi szavakkal kezdenél
nyújtani vigaszt,
a szívemben azt súgná valami,
hogy mindaz, amit nekem egykor el tudtál mondani,
nem volt igaz.

GUSTAV KRKLEC

Találkozás

Ó, Névtelen Nő, találkozunk, tudom,
majd egyszer valahol, egy távoli úton,

két szegény, hazátlan, szomorú szökevény,
otthontalanul az idegenek földjén.

És szeméink is, egykor élő lángok,
kutatva köröznek az idegen tájon.

Találkozásunk csak egy kézszorítás.
A hallgatás perce. Üdvözlés. Kiáltás?

Egy véres kiáltás, hogy elmúlt a nappalunk,
s hogy e szörnyű úton idegenek vagyunk.

A Névtelen Nőhöz

A szekrényen alszik a régimódi óra.
Rozsda marja már a mutatóit.
A fáradt lámpa csendesen rajzolja
a szűk helyiség magányos tárgyait.

Nem tudom, hol vagyok. Sötétben látnak
fáradt szemeim. Éj van. Meleg. Kéklő.
Szívem nehéz, ha hallgatnak a tárgyak,
és álommá lesz való, elmúlt idő.

Eloltom a lámpát, a szemem lehunyom.
Nem lesz nekem most már látogatóm,
sem tolvaj, sem barát, sem a szeretett nő.

Lehajtom fejemet a magány ölébe,
s a vonatok füttyét hallgatom az éjben.
Ó, hol vagy most, hol vagy, Névtelen Nő?

Emlék

A lépcsőn jártam,
hol egykor te jártál
föl-le...
de rád hiába vártam.
És mondtam: szívem, nyugodjál,
jobb lesz reggelre.

De hidegen zengtek
a magányos léptek a holt köveken
föl-le...
míg meleg, fehér vállad járt
az eszemben,
ó, te!
Nem, jobb lesz reggelre,
szívem, nyugodjál.

A tűzben sem
égnék el jobban, mint azon a napon,
száz sebtől sem
görnyednék annyira,
amennyire megtör,
ha órá emlékszem,
aki a sejtés lépteivel lépdelt,
mint az őzek, mint az álmképek,
le-föl...

És most oda ment le,
hol a csend országa,
a végtelen, a fekete.
Ó, szívem, nyugodjál,
jobb lesz reggelre.

DOBRIŠA CESARIĆ

Szerelem

Mert együtt vagyunk és boldogok,
nézd, nagyobbak ma a csillagok.

S a zaj, mi a városból hallik,
mint szökőkút vize morajlik.

Ó, hisz a magasba repülünk!
Elbágyad és elhal a szívünk.

A szerelemben veled, drágám,
ha eltűnnék, még azt sem bánám.

Titkok éje

Hallgatok, valami hozzám ért.
Leheletkönnyű. De mi lehet?
Drágám, kinyújtottad a kezéd,
vagy tán kimondtad a nevemet?

Most minden elcsöndesült bennem.
Csak a jeledre várok szótlán.
Várok éberen, várok égve,
virrasztok egy felsőbb valóban.

Marina, ez a titkok éje:
vágyak utaznak a sötétben,
és ezt a mosolyt az arcomon
meglátod majd a messzeségben.

A szürke ház előtt

Fiáker állt meg a szürke ház előtt,
fiatal nő szállt le róla nyomban.
A lámpafény, amely rávetődött,
elárulta, hogy kék ruhában van.

Sárga fény gyúlt fel egy redőny mögött.
Majd a szomszéd szobában egy másik.
Búsan néztem vágyak és kín között,
hogy egyikük sem alszik ki sokáig.

Kis kávéház

Kis kávéház. Remegő napsugár
a sarokban az asztalkánkon.
Hát te szeretsz, valóban szeretsz engem,
egyetlen drágaságom?

Hónapokig nőtt a szerelem bennem,
de senkinek sem mesélhettem el.
Egyedül voltam, vágytól elemésztve,
s a boldogsághoz közel.

De sejthettem-e vajon még ma reggel,
az átvirrasztott éjtől sápadtan,
hogy elsuttoghatom neked most mindazt,
mit eddig csak álmodtam.

És hogy e reggelen, amelynek fényét
szívem most már magában hordozza,
rátalállok a meleg kezedre. Érzem:
szorításom viszonozza.

Szerelmes kora est

De szépek a felhők, a csipkelődő
szélnek megannyi, vöröslő játéka;
csodás tűzfényüktől elbűvölten
repül utánuk egy sereg madárka.

Soha nem sejtett titkokat tár most fel
előttem e kora esti pillanat,
a vágy kincseit sűríti szemedbe,
s illattal telíti fekete hajad.

Most értem az égbolt fényes mosolyát!
Fáknak, füveknek titkos sűgásával
összhangban van a szívünk dobbanása,
s a való minden álmodást túlszárnyal.

Csak szív vagyok, meleg szív vagyok csupán,
s minden örömem, hogy szemeim látnak,
s e pillanatok — mind diadalkapuk,
tárva a győztes szerelem útjának.

Gyöngé szalmaszál

Mint gyöngé szalmaszálat, melyet
az ár elkapott s ugrádozik —
azt, ki kutatja a szerelmet,
ez az örvény majd el is nyeli.

Ó, gyöngé szalmaszál, táncolj csak,
a hullám s a felszín itt van még.
Aranymosollyal nézz Napodra,
amíg csak el nem nyel a mélység.

Barátom meséli

Az éjt átvirrasztottuk, s reggel
egy hajón elvitte a tenger.

A hajó eltűnt a távolban,
a parton maradtam magamban.

A vizen füst lengett mellettem.
Mért álltam ott? Mit is tehettem?

Habzik a tenger

Ha hullám támad
— Habzik a tenger —
Az óriás nagy
— Habzik a tenger —
Csapkodva ébreszt
Sóvárgó vágyat
Sok bolond évet
— Habzik a tenger.

Mért fáj ez nekem?
— Habzik a tenger —
Szeret még engem?
— Habzik a tenger —
Amim volt mindent
Elébe tettem
Legyőzött engem
— Habzik a tenger.

Visszatérés

Ki tudja (Ó, senki, senki sem tud semmit.
A tudás törékeny!),
talán az igazság szikrája szállt belém,
talán csak egy képzet.
Még megtörténhet köztünk a szerelem,
megtörténhet — mondom.
De nem tudom, hogy kívánom-e még,
vagy nem kívánom.

Az élet örökösen forró tengerében,
az örökös gőzben,
újjáalakulnak, újra találkoznak
ugyanazon csöppek —
s ha csillagútján egy örökkévalóság elhalad,
egyetlen örökkévalóság csupán,
egymást újra megtalálhatják
ugyanazok az ajkak is talán.

Lehet, hogy majd megjelenysz egy este,
gyönyörűen, kékben,
nem sejtve, hogy egykor fényed világított
nekem az éjben.
És én, ki most teli szívvel
írom e rímeket,
ó, életem álma, nem fogom már tudni
a nevedet.

Esti kilátás

Telve ígérettel a tavaszi est.
Úgy érzem, újra fiatal vagyok.
A csillagokról álmódó ég alatt
a kivilágított város ragyog.

Valami mély, mint régi idők dala,
alt hangon az alkonyat csendjében,
áramlik most szívembe a völgyből,
a tömérdek lámpásnak fényében.

Mintha ezt súgnák e távoli lámpák:
Ne csüggedj! Valami szép még vár rád.
Elragadtatásba, szerelembe, újba —
vajon hová hívnak?

Bármily magasra emelkedne

Bármily magasra emelkedne,
a szívnek egyszer le kell hullni.
Ó, sors, hagyd, mielőtt leesne,
még egyszer virágba borulni.

Emeld fel még egyszer, mámorítsd
egy fiatal nő mosolyával,
hadd nézzék szerelmes szemeit
szemeim elragadtatással.

Ha már egyszer ebben a szívben
az ifjúságnak meg kell halni,
ne haljon együtt a kíncsével,
mint a fősvény; tudjon még adni!

Szép napokat még, egyet-kettőt,
hogy magam beléjük fojthassam,
és ölelésben, csókok között
az ifjúságról álmodhassam.

DRAGUTIN TADIJANOVIĆ

Ha már nem leszek

Minden este leáldozik a Nap. És eljön majd az a nap, amelytől kezdve tudják: én már nem vagyok.

Nem fog történni semmi sem, ami ne lett volna már életemben is: a tengerészek továbbra is hajóznak a vízen, a szelek szomorúan zúgnak az ágak között, s a földre hajlik az érett kalász. A fiúk és lányok szeretik majd egymást, mint ahogyan előttük még senki sem szeretett.

Ősszel, ha megérik a gyümölcs és szedik majd a terményeket, végighaladnak majd ők ketten a fasoron az Egyetem előtt; azután meg a gesztenyefák alatt sétálnak a Gričén, kéz a kézben, sokáig, sokáig, ahogyan előttük még senki sohasem. Leülnek majd a régi padra és észreveszik a hold ezüstjét magukon.

(Ahogyan valamikor rajtad és rajtam nyugodott, a fiatal szerelem idején.) És mielőtt megcsókolják egymást, a lány a fényes holdtól suttogva megkérdi: Álmodom talán vagy a költőt olvasom, aki megírta az én szerelmi dalom?

GRIGOR VITEZ

A magányos

Annyi távoli kékség,
zöld folyó,
nyugtalan szél
és sötét erdő
van közöttünk
és mégis velem vagy.

Ha néptelen utcán járok,
vagy mezőn,
ibolyák vagy tövisek között,
csendesen mellettem lépkedsz.

Láthatatlan lépteid
zizegnek a fűben.

S azt gondolják rólam:
a magányos,
aki egyedül kóborol.

A legmélyebb csend virága

A legmélyebb erdei csend
virágát kerestük,
mi legmagányosabbak, ahol senki sem jár
a fényen és az árnyékon
s a madarakon kívül, melyeket senki lépte nem üldöz.
És ott találtam meg, hol egyedül terem,
sötétben s fényesen:
a te tekintetedben.

Távollét

A Nap korongjai nyugosznak az úton,
de mincsenek itt a lépteid,
hogy fölébresszék őket.

Mennyi sétáló és mennyi járókelő
ezen a délutánon,
de egyik sem te vagy.

A patak, mely annyit csevegett
a madarakkal s az ágakkal,
most magában susogja:
Itt van minden, minden. Csak te nem vagy itt.

Tükörben

Meggörbíti a tó a hegyek hátát
és ringatja az ég alján úszó
fehér felhő-hattyúkat.

A hegyek és a hattyúk között
rezeg a te képed,
valótlanul és megfoghatatlanul,
mint az emlék,
melyet az idő önt el hullámaival.

Vágy

Szemünkben vágyat ér a vágy.
Nézd csak, egy vágyam: tűnjön el a híd
a patakról, amelyen átkelünk
remegve a szélben,

hogy az ölemben, könnyedén
vihetnélek át,
sziromruhában.
(Így képzeltek el:
kék ruhában, mint a mezők virága,
kék virág, íme, a mező ösvényén,
patakocska a patak mellett,
erdőcske az erdő árnyékában.)

Megölelnél-e félelmedben,
ha a víztől félnél?

Vigasztaló szó

Kértem a diófát,
ismételje el a szavakat,
melyeket mitőlünk hallott.

Csak romokat láttam,
tűzvész nyomait,
és zöld lombját bámulva
kértem a vigaszt.

Valamikor, a lombokon keresztül
harmatoztak ránk a csillagok.
Törzsét kínálta,
hogy rátámaszkodjunk.
Sok jó szava volt hozzánk.

Most
egyedül állok:
hallgatom, hogy suttog levélnek a levél.

S a szavak között gomolyog
a romokról a füst.

Emlék

Jajgat a nyírfa a hegyi tó mellett.
Egyedül a szélben.
Kibontja a haját, s a szél választja széjjel
a víztükör felett.

Szemedre
és hajadra emlékszem.
Emlékszem hajadra,
hogyan lengett a szélben.

Az emlékem rólad
telve hegyvidéki csenddel.

JURE KAŠTELAN

De szeretném, ha szeretnél

De szeretném, ha szeretnél,
ha virág lennék a hajadban.
Ha te éj vagy, hajnal leszek,
s a fénycsillogás a harmatban.

De szeretném, ha szeretnél,
s ha dalok lennének a napok.
Ha forrás vagy, én kút leszek,
amely sziklakövek közt csobog.

Átváltozott szerelem

1.

Szerelem volt ez és az örömök kis mókusává változott
és kis halacskává változott és kis csillaggá
és kis vizecskévé változott kis hegygé és kis rétecskévé
és kis tengerré kis vitorlává kis madárkává
és kis olajfává és Nappá
és nagyon nagy nagyon nagy nagyon nagy örömmé
az örömtől az örömtől csupán az örömtől

Szerelem volt ez s meztelen késsé változott
és meztelen parttá
és vérré vérré vérré változott
s tűzzé a szerelem fekete tűzévé

2.

Égnének el mind a hegyek a hegyek a hegyek
a lég
az illatok
a színek

mert szerelmem ez mind te vagy
s nem akarom hogy lássanak
te remegő
te eltűnő
te vagy szerelmem ez a test mely elenyészik

3.

A halálba a halálban
de te szívem
csak test vagy
csak test vagy
csupán
test mely elenyészik
Maradj itt hát csontvázként
de ne költözz a csillagok közé

Mihez kezdünk én s a gitárom

Sírásó vagyok. Van kedvesem. A legkedvesebb minden nő
[között.

Ölének napja ölel és ragyog be engem.
És van egy gitárom is, oly öreg, mint a tenger.
Ha meghal drágaságom, mihez kezdünk én s a gitárom,
mely öreg, mint a tenger?

Fiatal vagyok. S a kunyhóm is a temető szélén,
hol a hajók járnak. Nem keres fel a kedvesem.
Csak a holtak. S a sirályok. És a felhők.
Ha meghal drágaságom, mihez kezdünk én s a gitárom,
mely öreg, mint a tenger?

Dalolok egyedül, de hall-e kedvesem,
vagy alszik tán a hold és a csillagok ígézetében,
mint kacaja tengerpartja, mint az álma gyöngyszeme?
Ha meghal drágaságom, mihez kezdünk én s a gitárom,
mely öreg, mint a tenger?

A jövőben is élni

Nem tudja majd a kő, ha egyszer elmegyek.

Időálló, megvan nélkülem.

A lombos ág s az égbolt, a végtelen,

megvan nélkülem.

De én a te halandó szerelmed nélkül nem lehetek,

mert csak a holt szavak emlékezetesek,

mert csak a holt versek, mint a búzaszemek,

élednek fel újra, ha őket elveted.

Édes lesz a kása, ha sós könnyel kevered.

VASKO POPA

Ha nem létezne a szemed

Ha nem létezne a nevetésed,
nem lenne égboltja
a kis lakásunknak.

Ha nem létezne a nevetésed,
a falak sohasem
tűnnének el szememből.

Ha nem léteznének a csalogányaid,
a gyengéd füzek soha
nem lépnék át küszöbünk.

Ha nem létezne a kezed,
a Nap sohasem
töltené álmunkban az éjszakát.

ACO ŠOPOV

Szerelmes vers

Légy, mint a föld, tömör és kemény.
Légy néma szoborköltemény.
A mulandóságon mosolyogj.
Nőj túl a fájdalom, bajokon.

Légy te a kék ég. A csillagözön.
Négy falam között az életöröm.
Szúrj a szívembe. Biztosan, mint a kard.
És légy az oszlopom, amely szilárdan tart.

Szerelem

Azt akarom, villámot szikrázzon szemed,
ziháló kebled tűzben égjen,
forró ajkad lángokat lövelljen,
kezed alatt, hajnalod erejében
az ellenség jéggé dermedjen,
 fehéredjen
 és féljen,
szerelmem, szépem.

Szerelmes éneket hozzád nem dalolok,
ábrándos éjegről én nem álmodozok.
Ez a vers a felkelésről szól,
benne a tüzelő vérem forr.
Ott — ahol a nép lángjai perzselnek,
és puskák ropognak és völgyek zokognak,
ott — amíg a fecske felrepül —,
ahol minden harcos az izzás közepette
az életért a halálba indul reggelente,
ott éled szerelmünk.

E viharon át, zord hegyeken keresztül,
édesem, kedvesem,
elsőként te menjél,
az első te legyél,
s a tiszta ég felettünk.

Azt akarom, villámot szikrázzon szemed,
ziháló kebled tűzben égjen,
forró ajkad lángokat lövelljen,
kezed alatt, hajnalod erejében
az ellenség jéggé dermedjen,
 fehéredjen
 és féljen,
szerelmem, szépem.

Fekete asszony álmában

Tested fekete olajfa,
a legsötétebb bronz, a legmélyebb hang,
őseid ősrégi tamtamjának hangja.

Tested égboltját ősi eke szántja,
s a sötét barázdákból
villámfénnyel tör fel sok elsüllyedt hajnal.

Tested örök nitmus,
az óceán árama,
sötét fény, mely vészes, szűk ösvényre mutat,
amely már gyermekkorom óta üldöz,
még régebben talán,
anyám méhe óta,
a leghomályosabb kezdet kezdetétől fogva.

Már értem, miért nem sikerült hozzád
 egy dalt sem énekelnem,
mert te vagy az énekek éneke.

Rémülten és rémisztően
állok tested égboltja fölött,
szörnyülködve fekete mágiád fölött.

Betegséggel mérgezel, gyógyítasz
és mondod: számodra én vagyok az éj és a holdsugár,
nyugodj meg hát, hisz itt töltöd el életedet most már,
álmom kegyetlenebb, mint a legkegyetlenebb lázadás.

Holdsugár, fekete holdsugár,
nincs az a rémült szó, az a kiáltás,
mely mágiádnak ellen tudna mondani,
nincs az az erő, mely neked ellen tudna állani.

Holdsugár, fekete lázadás,
be nem hegedt, be nem gyógyult sebem,
érzéketlen hullok, süllyedek álmodba,
mint az afrikai Nap az óceánba.

STEVAN RAIČKOVIĆ

A katona szerelme

Áll a katona a téli hegyen.
Érzi, hogy fülkagylói beépültek a csend falába.
Egyedül van.
Szeretné, ha fülkagylóiba beszélgetés moraja jutna.
Hullámozó nevetés.
Vízcsobbanás lágy zaja ugrándozó halak nyomán.
Föllángol benne a kívánság:
„Bárcsak határtalan nagyra nőnének a fülkagylóim!”
Becsukja a szemét, hogy jobban halljon.
És a száját is, hogy jobban halljon.
De csak illatokat érez.
A hó és a fenyők illatát.
Eszébe jut, hogy emelte föl a Lány a kezét egy téli parkban,
fenyők árnyékában.
Hogyan rágcsálta a sötét túleveleket.
És ahogyan sötéten mondta:
„Legyen keserű a szerelmünk.”
Emlékszik rá, hogy a csókjuk nem játékos,
hanem keserű és odaadó volt,
és először kezdett hasonlítani az örökkévalóságra.
Egyedül van a katona a téli hegyen.
Egyre nagyobb a hó,
és örök álommal fenyegeti a katonát.
A katona lázad saját maga ellen:
„Lám, milyen kemény és hűséges a puskám,
pedig csak hazátlan fém,
én meg puha és álmodozó lettem
egy buta emlék miatt.”
Nem akarja, hogy ez még egyszer megtörténjék.
Valami egészen másra szeretne gondolni.
De a fülkagylóiban csak az a beszélgetés visszhangzik.
Zúg, mint a tenger.
A katona szeretné, ha olyan kemény lenne,
mint a puskája.
Szeretne valamit tenni, de csak a szemét hunyja le.
Áll a csendben és emlékezéssé változott.
Szédítően illatoznak körülötte a fenyők.

KAJETAN KOVIČ

Szerelem

Mozi után a külvárosban,
eldugott kocsmában, szürkületben,
egy kis boldogság, egy kevés bor a pohárban,
s ők ketten.

Mint valami régi festményen,
tárva-nyitva állnak az ablakok,
és fehérben pompáznak odakinn a kertben
a jácminok.

S örömükre a félhomályból,
a nyárnak e sajtó emlékére,
akárha a sötét és irigy másvilágról
nagy szemek néznek.

MIROSLAV ANTIĆ

Intés

És még ezt is fontos tudni, kérem:
akkor szeretnek, ha te is szeretsz.

Ha odaadod magad egészen,
akkor majd magad is teljes lehetsz.

És felismerjük — ha ki is ejtjük
a szívből jött jó szót, az igazit.

Csak akkor, hogyha mi is keressük,
találhat egyszer majd ránk valaki.

BRANISLAV PETROVIĆ

Te vagy

Te vagy az élet megváltó csillaga.
Te vagy a virág, a föld és a gyökér pompás gondolata.
Te vagy a fa, amely a naplemente lángjaival ég.
Te vagy a csoda, amelytől fénylik a hajnali ég.
Te vagy a föld és a szépség összeütközése.
Te vagy az élet és a halál összeköttetése.
Te vagy a tenger s a levegő egyesülése.
Te vagy a látás és a hallás különbsége.
Te vagy az egyedüli érték, a nem létező!
Te vagy a fényen és a sötétben keresztülvezető.
Te vagy ez a dal, a mi korunk emléke.
Te vagy a sírhalmom egyetlen vendége.
Te vagy a szépségnek oly hazug valója.
Te vagy az anyám és fehér kunyhója.
Te vagy.

Váratlanul újra tavasz

Ezek gyermekkorom érdemei
örömöm bánatom kardjaim
bicskám ollóim nyílaim
iskolám fáim fészkeim
Születésem óta készítem számodra
ezt a tavaszt
ezt a robbanást
ezt a zöld csodát
ezt a zűrzavaros
ragyogást

Számodra mindent kitaláltam

kiszíneztem
díszítettem
virágoztattam
megkínóztam
bolondítottam
keserítettem
fényesítettem
lombosítottam
madarakkal
hetykeséggel
küzdelmekkel
szerelemmel
dúsítottam

És ez minden amit e földi életben elértem
ez a tavasz ez a borzalom
s ezt neked adom

Csillagok hullásán

Csillagok hullásán hársvirág hullásán
villamosok éjén (három óra tájban)
sötét éjszakámtól még sötétebb éjek
amit a földrészek s a népek átélnek

amikor lehullnak a vénák a kézről
s amikor lehull a szív is trónszékéről
s amikor kiszárad az agy fehér masszája
s amikor elmúlik az érzés fájdalma

akkor
a kristályos hajnalnak fényénél
emlékezem reád
szerelmem
léteztél

s ahogy a madárka a fészekből
kiesik
találkozásunkból
új csillag születik.

Emlékezés

Emlékszem, hogyan utaztunk
a Nap hatalmas korongján
az ismeretlen felé.
Túlságosan fiatalok voltunk,
örökké duhajok és dühösek
magunkra.
Emlékszem, hogyan hordtad
kemény testeden
kis, kerek melleidet
és hármasszámú csipkés fehérneműd.
És akkor provokáltak
valamilyen csibészek engem utánozva
és szemembe nevetve.
Emlékszem a nyári Napra,
aktodra a forró homokon
és az öreg pásztorra,
aki váratlanul bukkant elő valahonnan,
és azután sokáig dörzsölte szemét.
És akkor szél kerekedett,
s homokkal hintette be a nap szépségét,
míg a parti események
a nyár tankaságán át
éveinkkel együtt el nem tűntek.
És emlékszem
a szélmalomra, a mezőre, a kövekre,
s egy különös hegyre,
mely lerakodott az izmainkban.
S akkor egyszerre csak azt kezdted mondani,
hogy szereted a bölcs és vastag könyveket,
közben hírlapi történeteket
és olcsó szerelmes regényeket olvastál mindig.
S emlékszem, hogy utazásokról,
ismeretlen országokról, emberekről és szokásokról
meséltél, míg a Nap nagy korongja
át nem haladt rajtunk, és erre megremegtünk.

És akkor kezünk
beleakadt a nap útjába s hajába
és nevetett ezen sok gyerek, asszony és öreg,
de te továbbra is gondolataidba mélyedten maradtál,
szerelmesen a mezei virágba,
az utakba, a gyerekekbe és belém.
És emlékszem, amikor az emlék
halványodni, tünedezni kezdett,
szemed világította be
mindazt, mi maradandó,
mindig, amikor csak tekinteted rávetődött
az életre vagy az udvarban a régi háznak ablakára,
mert valamikor a Nap hatalmas korongján
utaztunk az ismeretlen felé.

PETAR VUKOV

A fekete bivaly szívemben

Saját árnyunk után bolondul futottunk
déli forráságban az átkozott pusztán,
dühödten, fulladtan a nőstények után,
s szent sóvárgásunkban vadul ordítottunk.

Remegett lenn a föld és fölöttünk is az ég,
s reszketett a Nap s a világegyetem,
de hullott a csillagfény s villogott nedvesen,
csodálatos csendben a kicsinyek fején.

Elmúlt az a nyár, szép bivalyleány...
Szétszóródott a nyáj, a szenvedély s szabadság,
alkonyodó égen köröz már a madár.

Mert ilyen tragikus a bivalyok élete.
Emberek fekete bánata szememen,
és bőgők utánad, halott szerelmesem.

VLADIMIR STEVANOV

Így távoznak kedveseink

Így távoznak kedveseink:

Elhallgatják valakinek talán már el is
felejtett nevét, elszomorodnak kissé
és bágyadt mosollyal

elindulnak az ismert úton
az ismeretlen felé.

MARIJA ŠIMOKOVIĆ

Azt mondják

Azt mondják jönni fogsz

A madarak azt álmodják
fészküket ezüsből rakják
örökkévalóra
hajnalfényű gyöngyharmattal
gyöngye suhogó szálakkal

Azt mondják jönni fogsz

Hogyan jön a szerelem

A szerelem fényes fekete lakkoipőben jön
és bő éjszínű selyemköpenyben
némán haladva az úton valamilyen őszi alkonyaton
gyengéden megérint meghajol s megkérdi
bocsánat ön ugye...

Ekkor az ősz levélbe borul
és nyárral illatozik

De amikor majd elváltok
észreveszed a foltokat a köpenyegen és
az út közepén az otthagyt
és szétaposott fekete lakkoipőket
benned egyre halványul a selyem
amíg a jól ismert utcákon végigmegy
nem várva többé senkire sem
nem várva többé semmit sem
s valóban

nem jön többé senki sem
s valóban

nem történik többé semmi

Mindig van valaki

Mindig van valaki aki vár rád
aki ágyadat megveti
ébren tartja a tüzet
rólad naphosszat álmodik
kiles az ablakon
mindig várakozik
és reménykedik

Bebújni egymás tenyerébe

Bebújni egymás tenyerébe
utazni sokat utazni
nyugtót nem lelni
mindent remélni
és átnedvesedett kézzel nevetni
nevetni

Nyár

Milyen könnyen simán születik az ember
a füvekből
hiszen Jóna már létezett bennünk
már azon a nyáron mikor a világon
hálót feszítettünk
és rajtuk keresztül már addig is jártak a Jónák
sudár magas erőteljes nyárfák
de mikor a nyarat a füvek túltöltötték
eljöttek érte
és fölébresztették

Másokkal is megesik ez ma éjjel

Másokkal is megesik ez ma éjjel
tudom
ezüstcsónakon úszunk fölefele
a kettéhasadt almának nedve
ragadott veled

A szerelemtől

A szerelemtől
a haláltól
vajon mitől
forrong ez a nap

Tavasz

A hó magva
a mag hava
lett

Ne menj el

Ne menj el
nélküled azok az utak az erdőn át
sehová sem vezetnek

A világ nélküled

A világ nélküled
ugyanaz mint veled
s a várakozásban
az ereje

BOJAN JOVANOVIĆ

A trójai ló

Szélesre tárt szívvel
alszik a csapda tetején

És én szalma helyett
szerelemmel töltött lovat
helyezek
a szíve elé

Nem sejti
ha elfogadja
hárfává válik
hajból és
ajakból

TARTALOM

OTON ŽUPANČIČ (1878—1949)	
Eljöttél... (Prišla si...)	5
IGO GRUDEN (1893—1948)	
Álmodozás (Zasanjanost)	6
DESANKA MAKSIMOVIĆ (1898)	
Szerelem (Zaljubljenost)	7
Végzet (Sudba)	7
Előérzet (Predosećanje)	7
Félelem (Strepnja)	8
Boldogság (Sreća)	9
Halkan szólj (Govori tiho)	9
Elválás után (Po rastanku)	10
GUSTAV KRKLEC (1899—1977)	
Találkozás (Susret)	12
A Névtelen Nőhöz (Bezimenoj)	12
Emlék (Uspomena)	13
DOBRIŠA CESARIĆ (1902)	
Szerelem (Ljubav)	14
Titkok éje (Noć tajanstva)	14
A szürke ház előtt (Pred sivom kućom)	15
Kis kávéház (Mala kavana)	15
Szerelmes kora est (Ljubavno predvečerje)	16
Gyöngé szalmaszál (Ko slaba slamka)	16
Barátom meséli (Moj prijatelj priča)	17
Habzik a tenger (Pjeni se more)	17
Visszatérés (Povratak)	18
Esti kilátás (Večernji vidik)	18
Bármily magasra emelkedne (Ma kako uzdiglo se srce)	19
DRAGUTIN TADIJANOVIĆ (1905)	
Ha már nem leszek (Kad mene više ne bude)	20
GRIGOR VITEZ (1911)	
A magányos (Osamljenik)	21
A legmélyebb csend virága (Cvijet najdublje tišine)	21
Távollét (Odsutnost)	22
Tükörben (U ogledalu)	22
Vágy (Želja)	22
Vigasztaló szó (Utješna riječ)	23
Emlék (Uspomena)	24
	45

JURE KAŠTELAN (1919)	
De szeretném, ha szeretnél (Volio bih da me voliš)	25
Átváltozott szerelem (Preobražena ljubav)	25
Mihez kezdünk én s a gitárom (Što ću ja i moja gitara) ..	26
A jövőben is élni (Biti i buduće)	27
VASKO POPA (1922)	
Ha nem létezne a szemed (Očiju tvojih da nije)	28
ACO ŠOPOV (1923)	
Szerelmes vers (Песна)	29
Szerelem (Љубов)	29
Fekete asszony álmában (Во сонот на црната жена)	30
STEVAN RAIČKOVIĆ (1928)	
A katona szerelme (Vojnikova ljubav)	32
KAJETAN KOVIĆ (1931)	
Szerelem (Ljubezen)	33
MIROSLAV ANTIĆ (1932)	
Intés (Opomena)	34
BRANISLAV PETROVIĆ (1937)	
Te vagy (Biti ti)	35
Váratlanul újra tavasz (Iznenada opet proleće)	35
Csillagok hullásán (Padanje zvezda lipa trešanja)	36
MILORAD MILENKOVIĆ ŠUM (1937)	
Emlékezés (Sećanje)	37
PETAR VUKOV (1941)	
A fekete bivaly szívemben (Crni bivo u srcu)	39
VLADIMIR STEVANOV (1946)	
Így távoznak kedveseink (Eto kako odlaze dragi)	40
MARIJA ŠIMOKOVIĆ (1947)	
Azt mondják (Kažu mi)	41
Hogyan jön a szerelem (Kako ljubav dolazi)	41
Mindig van valaki (Uvek postoji neko)	42
Bebújni egymás tenyerébe (Uvući se jedno drugom u šaku)	42
Nyár (Leto)	42
Másokkal is megesik ez ma éjjel (Događa se to i drugima noćas)	42
A szerelemtől (Od ljubavi)	43
Tavasz (Proleće)	43
Ne menj el (Ne idi)	43
A világ nélküled (Svet je bez tebe)	43
BOJAN JOVANOVIĆ (1950)	
A trójai ló (Trojanski vranac)	44

A szabadkai Veljko Vlahović Munkásegylet kiadása
Szerkeszti: Dér Zoltán, Kolozsi Tibor, Lévay Endre,
Palusek Béla, Urbán János
Szerkesztő: Palusek Béla

A fedélterv Siskovszki András munkája
Megjelent 400 példányban, 3 (A/5) ív terjedelemben,
a szerző anyagi hozzájárulásával.

A VSZAT Oktatás-, Tudomány- és Művelődésügyi Titkárságának
413-43/1973. II. 7 sz. véleményezése alapján mentes az általános
forgalmi adó alól.

Készült a szabadkai Minerva Könyvkiadó Vállalat nyomdájában.

